નમો તસ્સ ભગવતો અરહતો સમ્માસમ્બુદ્ધસ્સ

લોકનીતિ

૧. પણ્ડિતકણ્ડો

૧. લોકનીતિં પવક્ખામિ,
નાનાસત્થસમુદ્ધટં;
માગધેનેવ સઙ્ખેપં,
વન્દિત્વા રતનત્થયં.

૨. નીતિલોકે પુરિસસ્સ સારો,
માતા પિતા આચરિયોચ મિત્તો;
તસ્મા હિ નીતિં પુરિસો વિજઞ્ઞા,
ઞાણી મહા હોતિ બહુસ્સુતોચ.

૩. અલસસ્સ કુતો સિપ્પં,
અસિપ્પસ્સ કુતો ધનં;
અધનસ્સ કુતો મિત્તં,
અમિત્તસ્સ કુતો સુખં;
અસુખસ્સ કુતો પુઞ્ઞં,
અપુઞ્ઞસ્સ કુતો વરં.

૪. સિપ્પા સમં ધનં નત્થિ,
સિપ્પં ચોરા નગણ્હરે;
ઇધ લોકે સિપ્પં મિત્તં,
પરલોકે સુખાવહં.

૫. અપ્પકં નાતિમઞ્ઞેય્ય,
ચિત્તે સુતં નિધાપયે;
વમ્મિકોદકબિન્દૂવ,
ચિરેન પરિપૂરતિ.

૬. ખુદ્દોતિ નાતિમઞ્ઞેય્ય,
વિજ્જં વા સિપ્પમેવ વા;
એકમ્પિ પરિયોદાતં,
જીવિતકપ્પકારણં.

૭. સેલે સેલે ન માણિકં,
ગજે ગજે ન મુત્તિકં;
વને વને ન ચન્દનં,
ઠાને ઠાને ન પણ્ડિતં.

૮. પણ્ડિતો સુતસમ્પન્નો,
યત્થ અત્થીતિ ચે સુતો;
મહુસ્સાહેન તં ઠાનં,
ગન્તબ્બંવ સુતેસિના.

૯. સિને સિપ્પં સિને ધનં,
સિને પબ્બતમારુહં;
સિને કામસ્સ કોધસ્સ,
ઇમે પઞ્ચ સિને સિને.

૧૦. સુતિ સમ્મુતિ સઙ્ખ્યાચ,
યોગા નીતિ વિસેસકા;
ગન્ધબ્બા ગણિકા ચેવ,
ધનુ બેદા ચ પૂરણા.

૧૧. તિકિચ્છા ઇતિહાસા ચ,
જોતિ માયા ચ છન્દતિ;
કેતુ મન્તા ચ સદ્દા ચ,
સિપ્પાટ્ઠારસકા ઇમે.

૧૨. અપુટ્ઠો પણ્ડિતો ભેરી,
પજ્જુન્નો મે હોતિ પુચ્છિતો;
બાલો પુટ્ઠો અપુટ્ઠોપિ,
બહુમ્પિ ભણતે સદા.

૧૩. પોત્થકેસુ ચ યં સિપ્પં,
પરહત્થેસુ યં ધનં;
યથાકિચ્ચે સમુપ્પન્ને,
ન તં સિપ્પં ન તં ધનં.

૧૪. જલપ્પમાણં કુમુદ્દનાલં,
કુલપ્પમાણં વિનયો પમાણં;
બ્યત્તિપ્પમાણં કથીતવાક્યં,

પથવિયા પમાણં તિણ મિલાતં.

૧૫. અપ્પસ્સુતો સુતં અપ્પં,
બહું મઞ્અતિ માનવા;
સિન્ધૂદકં અપસ્સન્તો,
કૂપે તોયંવ મણ્ડુકો.

૧૬. પથમં પરાજયે સિપ્પં,
દુતિયં પરાજયે ધનં;
તતિયં પરાજયે ધમ્મં,
ચતુત્થં કિં કરિસ્સતિ.

૧૭. બ્યત્ત પુત્ર કિમલસો,
અબ્યત્તો ભારહારકો;
બ્યત્તકો પૂજિતો લોકે,
બ્યત્ત પુત્ર દિને દિને.

૧૮. માતા વેરી પિતા સત્રુ,
કેન બાલે ન સિક્ખિતા;
સભામજ્ઝે ન સોભન્તિ,
હંસમજ્ઝે બકોયથા.

૧૯. કણ્ટકં ગિરિ કો તિક્ખતિ,
કો અઞ્જનં મિગક્ખિકં;
ઉપ્પથં પલ્લલે કો સુગન્ધં,
કુલ-પુત્ત-રૂપો કો પવત્તતિ;
સામં-ભાવો.

૨૦. ન રસં અકોતમ્બુલં,
અધનસ્સ, લઙ્કતમ્પિ;
અલોનકન્તુ બ્યઞ્જનં,
બ્યાકરણં અસિપ્પસ્સ.

૨૧. સુસ્સુસા સુતસમ્પન્નો,
સુતાપઞ્આય પવઙ્ઢતિ;
પઞ્આય અત્થં જાનાતિ,
ઞાતો અત્થો સુખાવહો.

૨૨. ભોજનં મેથુનં નિદ્દા,
ગોણે પોસેપિ વિજ્જતિ;
વિજ્જા વિસેસો પોસસ્સ,
તં હીનો ગોસમો ભવે.

૨૩. નત્થિ વિજ્જાસમંમિત્તં,
નચ બ્યાધિસમો રિપુ;
નચ અત્તસમં પેમં,
નચ કમ્મસમં બલં.

૨૪. હંસો મજ્ઝે ન કાકાનં,
સીહો ગુન્નં ન સોભતે;
ગદ્રભમજ્ઝે તુરઙ્ગો,
બાલમજ્ઝે ચ પણ્ડિતો.

૨૫. યાવજીવમ્પિ ચે બાલો,
પણ્ડિતં પયિરુપાસતિ;
ન સો ધમ્મં વિજાનાતિ,
દબ્બિ સૂપરસં યથા.

૨૬. મુહુત્તમપિ ચે વિઞ્ઞૂ,
પણ્ડિતં પયિરુપાસતિ;
ખિપ્પં ધમ્મં વિજાનાતિ,
જિવ્હા સૂપરસં યથા.

૨૭. વિના સત્થં ન ગચ્છેય્ય,
સૂરો સઙ્ગામભૂમિયં;
પણ્ડિત્વાદ્ધગૂ વાણિજો,
વિદેસગમનો તથા.

૨૮. ધનનાસં મનોતાપં,
ઘરે દુચ્ચરિતાનિ ચ;
વઞ્ચનઞ્ચ અવમાનં,
પણ્ડિતો ન પકાસયે.

૨૯. પત્તાનુરૂપકં વાક્યં,
સભાવરૂપકં પિયં;
અત્તાનુરૂપકં કોધં,

યો જાનાતિ સ પણ્ડિતો.

૩૦. અ-ધનસ્સ રસં ખાદા,
અ-બલસ્સ હથા નરા;
અ-પઞ્અસ્સ વાક્ય-કથા,
ઉમ્મત્તક-સમા ઇમે.

૩૧. અનવ્હાયં ગમયન્તો,
અ-પુચ્છા બહુ-ભાસકો;
અત્ત-ગુણં પકાસેન્તો,
તિ-વિધં હીન-લક્ખણં.

૩૨. અપ્પ-રૂપો બહું ભાસો,
અપ્પ-પઞ્ઓ પકાસિતો;
અપ્પ-પૂરો ઘટો ખોભે,
અપ્પ-ખીરા ગાવી ચથે.

૩૩. મણ્ડૂકેપિ ઉક્કે સીહે,
કાકઞ્ગહે પિયે પિયે;
અ-પણ્ડીપિ પણ્ડી હુત્વા,
ધીરા પુચ્છે વયે વયે.

૩૪. મણ્ડૂકેપિ ઉક્કે સીહે,
સૂકરેપિ ઉહે દીપે;
બિળારે સદિસે બ્યગ્ઘે,
સબ્બ ધીરે સિપ્પ-સમે.

૩૫. ન તિત્તિ રાજા ધનમ્હિ,
પણ્ડિતોપિ સુ-ભાસિતે;
ચક્ખુંપિ પિય-દસ્સને,
જલે સાગરો ન તિત્તિ.

૩૬. રૂપ-યોબ્બન-સમ્પન્ના,
વિસાથ-કુથ-સમ્ભવા;
વિજ્જા-હીના ન સોભન્તિ,
નિગન્ધા ઇવ કિંસુકા.

૩૭. હીને પુત્તો રાજામચ્ચો,

બાલ-પુત્તો ચ પણ્ડિતો;
અ-ધનસ્સ ધનં બહુ,
પુરિસાનં ન મઞ્ઞથ.

૩૮. યો સિપ્પ-લોભેન,
બહું ગણ્હાતિ તં સિપ્પં;
મૂગોવ સુપિનં પસ્સં,
કથેતુમ્પિ ન ઉસ્સહે.

૩૯. ભિજ્જેતું કુમ્ભકારો,
સોભેતું કુમ્ભ ઘટ્ટતિ;
ન ખિપિતું અપાયેસુ,
સિસ્સાનં વુદ્ધિ-કારણા.

૪૦. તગ્ગરઞ્ચ પલાસેન,
યો નરો ઉપનય્હતિ;
પત્તાપિ સુરભિ વાયન્તિ,
એવં ધીરૂપસેવના.

પણ્ડિતકણ્ડો નિટ્ઠિતો.

સુજનકણ્ડો

૪૧. સબ્ભિરેવ સમાસેથ,
સબ્ભિ કુબ્બેથ સન્થવં;
સતં સદ્ધમ્મમઞ્ઞાય,
સેય્યો હોતિ ન પાપિયો.

૪૨. ચજ દુજ્જન સંસગ્ગં,
ભજ સાધુ સમાગમં;
કર પુઞ્ઞમહોરત્તિં,
સર નિચ્ચમનિચ્ચતં.

૪૩. યથા ઉદુમ્બરપક્કા,
બહિરત્તકમેવચ;
અન્તો કિમીહિ સમ્પુણ્ણા,
એવં દુજ્જનહદ્દયા.

૪૪. યથાપિ પનસાપક્કા,
બહિ કણ્ડકમેવ ચ;
અન્તો અમતસમ્પન્ના,
એવં સુજનહદયા.

૪૫. સુક્ખોપિ ચન્દનતરુ ન જહાતિ ગન્ધં,
નાગો ગતો નરમુખે ન જહાતિ લીળં;
યન્તાગતો મધુરસં ન જહાતિ ઉચ્છુ,
દુક્ખોપિ પણ્ડિતજનો ન જહાતિ ધમ્મં.

૪૬. સીહો નામ જિઘચ્છાપિ,
પણ્ણાદીનિ ન ખાદતિ;
સીહો નામ કિસોચાપિ,
નાગમંસં ન ખાદતિ.

૪૭. કુલ-જાતો કુલ-પુત્તો,
કુલ-વંસ-સુરક્ખતો;
અત્તના દુક્ખ-પત્તોપિ,
હીન-કમ્મં ન કારયે.

૪૮. ચન્દનં સીતલં લોકે,
તતો ચન્દંવ સીતલં;
ચન્દ-ચન્દનસીતમ્હા,
સાધુ વાક્યં સુભાસિતં.

૪૯. ઉદેય્ય ભાણુ પચ્છિમે,
મેરુરાજા નમેય્યપિ;
સીતલા નરકગ્ગિપિ,
પબ્બતગ્ગે ચ ઉપ્પલં.
વિકસે ન વિપરીતં,
સાધુવાય્યં કુદાચનં.

૫૦. સુખા રુક્ખસ્સ છાયાવ,
તતો ઞાતિ માતા પિતુ;
તતો આચરિયો રઞ્ઞો,
તતો બુદ્ધસ્સનેકધા.

૫૧. ભમરા પુપ્ફમિચ્છન્તિ,
ગુણમિચ્છન્તિ સુજના;
મક્ખિકા પૂતિમિચ્છન્તિ,
દોસમિચ્છન્તિ દુજ્જના.

૫૨. માતાહીનસ્સ દુબ્ભાસા,
પિતાહીનસ્સ દુક્રિયા;
ઉભો માતા પિતા હીના,
દુબ્ભસાચ દુકીરિયા.

૫૩. માતા સેટ્ઠસ્સ સુભાસા,
પિતા સેટ્ઠસ્સ સુક્રિયા;
ઉભો માતા પિતા સેટ્ઠા,
સુભાસાચ સુકીરિયા.

૫૪. સઙ્ગામે સૂર-મિચ્છન્તિ,
મન્તીસુ અકુતૂહલં;
પિયઞ્ચ અન્નપાનેસુ,
અત્થે જાતે ચ પણ્ડિતં.

૫૫. સુનખો સુનખં દિસ્વા,

દન્તં દસ્સેતિ હિંસિતું;
દુજ્જનો સુજનં દિસ્વા,
રોસયં હિંસમિચ્છતિ.

૫૬. મા ચ વેગેન કિચ્ચાનિ,
કરોસિ કારાપેસિ વા;
સહસા કારિતં કમ્મં,
મન્દો પચ્છાનુતપ્પતિ.

૫૭. કોધં વિહિત્વા ન કદાચિનસોચે,
મક્ખપ્પહાનં ઇસયો અવણ્ણયું;
સબ્બેસ ફારુસ-વચં ખમેથ,
એતં ખન્તિં ઉત્તમમાહુ સન્તો.

૫૮. દુક્ખો નિવાસો સમ્બાધે,
ઠાને અસુચિસઙ્કતે;
તતો અરિમ્હિ અપ્પિયે,
તતોપિ અકતઞ્ઞુના.

૫૯. ઓવાદેય્યાનુસાસેય્ય,
ગાપકા ચ નિવારયે;
સતઞ્હિ સો પિયો હોતિ,
અસતં હોતિ અપ્પિયો.

૬૦. ઉત્તમત્તનિવાતેન,
સૂરં ભેદેન નિજ્જયે;
નીચં અપ્પક દાનેન,
વીરિયેન સમં જયે.

૬૧. ન વિસં વિસમિચ્ચાહુ,
ધનં સઙ્ઘસ્સ ઉચ્ચતે;
વિસં એકંવ હનતિ,
સબ્બં સઙ્ઘસ્સ સન્તકં.

૬૨. જવને ભદ્રં જાનન્તિ,
બલિદ્દઞ્ચ વાહેના;
દુહેન ધેનું જાનન્તિ,
ભાસમાનેન પણ્ડિતં.

૬૩. ધનમપ્પમ્પિ સાધૂનં,
કૂપે વારિવ નિસ્સયો;
બહું અપિ અસાધૂનં,
નચ વારીવ અણ્ણવે.

૬૪. નજ્જો પિવન્તિ નો આપં,
રુક્ખા ખાદન્તિ નો ફલં;
વસ્સન્તિ ક્વચિ નો મેઘા,
પરત્થાય સતં ધનં.

૬૫. અપત્થેય્યં ન પત્થેય્ય,
અ ચિન્તેય્યં ન ચિન્તયે;
ધમ્મમેવ સુચિન્તેય્ય,
કાલં મોઘં ન અચ્ચયે.

૬૬. અચિન્તિતમ્પિ ભવતિ,
ચિન્તિતમ્પિ વિનસ્સતિ;
ન હિ ચિન્તામયા ભોગા,
ઇત્થિયા પુરિસસ્સવા.

૬૭. અસન્તસ્સ પિયો હોતિ,
સન્તે ન કુરુતે પિયં;
અસતં ધમ્મં રોચેતિ,
તં પરાભવતો મુખં.

સુજનકણ્ડો નિટ્ઠિતો.

૪. બાલદુજ્જનકણ્ડો

૬૮. અતિપ્પિયો ન કાતબ્બો,
ખલો કોતૂહલં કરો;
સિરસા વહ્યમાનોપિ,
અદ્ઢપૂરો ઘટો યથા.

૬૯. સપ્પો દુટ્ઠો ખલો દુટ્ઠો,
સપ્પો દુટ્ઠતરો ખલો;
મન્તોસધેહિ સો સપ્પો,
ખલો કેનુપસમ્મતિ.

૭૦. યો બાલો મઞ્ઞતિ બાલ્યં,
પણ્ડિતો વાપિ તેન સો;
બાલોવ પણ્ડિતમાની,
સો વે બાલોતિ વુચ્ચતિ.

૭૧. મધુંવ મઞ્ઞતી બાલો,
યાવ પાપં ન પચ્ચતિ;
યદાચ પચ્ચતી પાપં,
અથ દુક્ખં નિગચ્છતિ.

૭૨. ન સાધુ બલવા બાલો,
સહસા વિન્દતે ધનં;
કાયસ્સ ભેદા દુપ્પઞ્ઞો,
નિરયં સોપપજ્જતિ.

૭૩. ઘરે દુટ્ઠો ચ મૂસીકો ચ,
વને દુટ્ઠો ચ વાનરો;
સકુણે ચ દુટ્ઠો કાકો,
નરે દુટ્ઠોચ બ્રાહ્મણો.

૭૪. દીઘા જાગરતો રત્તિ,
દીઘં સન્તસ્સ યોજનં;
દીઘો બાલાન સંસારો,
સદ્ધમ્મં અ-વિજાનતં.

૭૫. તિલ મત્તં પરેસંવ,
અપ્પ દોસઞ્ચ પસ્સતિ;
નાળિકેરમ્પિ સદોસં,
ખલ-જાતો ન પસ્સતિ.

૭૬. નત્તદોસં પરે જઞ્ઞા,
જઞ્ઞા દોસં પરસ્સતુ;
ગુય્હે કુમ્મો અઙ્ગાનિ,
પર દોસઞ્ચ લક્ખયે.

૭૭. પણ્ડિતસ્સ પસંસાય,
દણ્ડો બાલેન દીયતે;
પણ્ડિતો પણ્ડિતેનેવ,
વણ્ણિતોવ સુવણ્ણિતો.

૭૮. લુદ્ધં અત્થેન ગણ્હેય્ય,
થદ્ધં અઞ્જલિ કમ્મુના;
છન્દાનુવત્તિયા મૂળ્હં,
યથાભૂતેન પણ્ડિતં.

બાલદુજ્જનકણ્ડો નિટ્ઠિતો.

૪. મિત્તકણ્ડો

૭૯. હિતકારો પરો બન્ધુ,
બન્ધૂપિ અહિતો પરો;
અ હિતો દેહજો બ્યાધિ,
હિતં અરઞ્ઞમોસધં.

૮૦. પરોક્ખે ગુણ-હન્તારં,
પચ્ચક્ખે પિયવાદિનં;
વજ્જેય્ય તાદિસં મિત્તં,
વિસકુમ્ભે યથા મધું.

૮૧. ધનહીને ચજે મિત્તો,
પુત્તદારા સહોદરા;
ધનવન્તંવ સેવન્તિ,
ધનં લોકે મહા સખા.

૮૨. જાનેય્ય પેસેન ભચ્ચં,
બન્ધું વાપિ ભયાગતે;
અપ્પકાસુ તથા મિત્તં,
દારઞ્ચ વિભવક્ખયે.

૮૩. સો બન્ધુ યો હિતે યુત્તો,
પિતરો હોન્તિ પોસકો;
તં મિત્તં યત્થ વિસ્સાસો,
સા ભરિયા ચ યસ્સ નિબ્બૂતિ.

૮૪. ન વિસ્સસે અ-વિસ્સત્તં,
મિત્તઞ્ચાપિ ન વિસ્સસે;
કદાચિ કુપિતો મિતો,
સબ્બં દોસં પકાસયે.

૮૫. સકિં દુટ્ઠઞ્ચ યો મિત્તં,
પુન સન્ધિતુમિચ્છતિ;
સો મચ્ચું ઉપગણ્હાતિ,
ગબ્ભમસ્સતરી યથા.

૮૬. વહે અ-મિત્તં ખન્ધેન,
યાવ કાલો અનાગતો;
તમેવ આગતે કાલે,
સેલે ભિન્દે ઘટં ઇવ.

૮૭. ઇણસેસો અગ્ગિસેસો,
સત્રુસેસો તથેવ ચ;
પુનપ્પુનં વિવડ્ઢન્તિ,
તસ્મા સેસં ન કારયે.

૮૮. પદુમંવ મુખં યસ્સ,
વાચા ચન્દન સીતલા;
તાદિસં નોપસેવેય્ય,
હદયેતુ હલાહલં.

૮૯. ન સેવે ફરુસં સામિં,
નચ સેવેય્ય મચ્છરિં;
તતો અપગ્ગણ્હં સામિં,
નેવ નિગ્ગહિતં તતો.

૯૦. સિઙ્ગી પઞ્ઞાસ હત્થેન,
વજ્જે સતેન વાજિનં;
હત્થિં દન્તિં સહસ્સેન,
દેસ ચાગેન દુજ્જનં.

૯૧. કુદેસઞ્ચ કુમિત્તઞ્ચ,
કુકુલઞ્ચ કુબન્ધવં;
કુદારઞ્ચ કુદાસઞ્ચ,
દૂરતો પરિવજ્જયે.

૯૨. રોગાતુરે ચ દુબ્ભિક્ખે,
બ્યસને સત્તુ વિગ્ગહે;
રાજદ્વારે સુસાને ચ,
યે તિટ્ઠન્તિ સુમિત્તકા.

૯૩. સીતવાચો બહુમિત્તો,
ફરુસો અપ્પમિત્તકો;
ઉપમં એત્થ ઞાતબ્બા,

મિત્તકણ્ડો નિટ્ઠિતો.

૫. ઇત્થિકણ્ડો

૯૪. કોકિલાનં સદ્દં રૂપં,
નારીરૂપં પતિબ્બતા;
વિજ્જા રૂપં અ-રૂપાનં,
ખમા રૂપં તપસ્સિનં.

૯૫. ઇત્થીનઞ્ચ ધનં રૂપં,
પુરિસાનં વિજ્જા ધનં;
ભિક્ખૂનઞ્ચ ધનં સીલં,
રાજાનઞ્ચ ધનં બલં.

૯૬. તપસ્સિનો કિસા સોભા,
થૂલા સોભા ચતુપ્પદા;
પુરિસા વિજ્જવા સોભા,
ઇત્થી સોભાસ સામિકા.

૯૭. પઞ્ચ રત્યા સુગન્ધબ્બા,
સત્ત રત્યા ધનુગ્ગહા;
એક માસા સુભરિયા,
અદ્ધ માસા સિસ્સા મલા.

૯૮. હિં રમતિ પડ,
હડ રમતિ પોક.
થી રમતિ પુ,
ખુ રમતિ ધં.

૯૯. જિણ્ણમન્નં પસંસેય્ય,
દારઞ્ચ ગતયોબ્બનં;
રણા પુનાગતા સૂરં,
સસ્સઞ્ચ ગેહમાગતં.

૧૦૦દ્વત્તિ-પતિકા નારી ચ,
ભિક્ખુ દ્વત્તિ-વિહારિકો;
દ્વત્તિ-પાસ-મુત્તો પક્ખી,
કત-માયા બહૂથરં.

૧૦૧દુજ્જનં પહારાદમે,
મિત્તં દમે અ-ભાણિકા;
ઇત્થિઞ્ચ બ્યસના દમે,
રાગિનં અપ્પ ભોજના.

૧૦૨ન રત્તિ વિના ચન્દિમા,
વીચિં વિના ચ અણ્ણવો;
હંસં વિના પોક્ખરણી,
પતિં કઞ્ઞાચ સોભતે.

૧૦૩પતિના જનિતો ભોગો,
ઇત્થિયાવ સંગોપ્પિતો;
પુરિસોવ હિ પધાનો,
ઇત્થી સુત્તંવ સૂચિયા.

૧૦૪સબ્બાનદી વઙ્કનદી,
સબ્બે કઙ્ઠમયા વના;
સબ્બિત્થિયો કરે પાપં,
લભમાને નિવાતકે.

૧૦૫વિવાદસીલિં ઉસૂયભાણિનિં,
સમ્પસ્સતણ્હિં બહુપાકભુત્તિનિં;
અઞ્ઞન્તભુત્તિં પરગેહવાસિનિં,
નારિં ચજે પુત્તસતમ્પિ પૂમા.

૧૦૬ભુત્તેસુ મણ્ડેસુ જનીવ કન્તિની,
ગુય્હેચ ઠાને ભગિનીવ હિરિણી;
કમ્મેસુ પત્તેસુ કરોતિ દાસીવ,
ભયેસુ મન્તી સયનેસુ રામયે;
રૂપીસુ સિક્ખી કુપનેસુ ખન્તિની,
સા નારી સેઙ્ઠાતિ વદન્તિ પણ્ડિતા;
કાયસ્સ ભેદાચ દિવેભવેય્ય સા.

૧૦૭સામા મિગક્ખી તનુમજ્ઝગત્તા,
સૂરૂ સુકેસી સમદન્તપન્તી;
ગમ્ભીરનાભી યુવતી સુસીલી,
હીને કુલે જાતાપિ વિવાહ્યા.

૧૦૮.સરદંરતુ-કાલાનં,
ભરિયાનં રૂપવતી;
જેટ્ઠો પધાનં પુત્તાનં,
દિસાનં ઉત્તરાદિસા.

૧૦૯.યા ઇચ્છે પુરિસો હોતું,
જાતિ જાતિ પુનપ્પુનં;
સામિકં અપચાયેય્ય,
ઇન્દંવ પારિચારિકા.

૧૧૦.યો ઇચ્છે પુરિસો હોતું,
જાતિ જાતિ પુનપ્પુનં;
પરદાનં વિવજ્જેય્ય,
ધોતપાદોવ કદ્દમં.

૧૧૧.અતિક્કન્ત વયો પોસો,
આનેતિ તિમ્બરુત્તનિં;
તસ્સા ઇસ્સા અસદ્ધાતિ,
તં પરાભવતો મુખં.

ઇત્થિકણ્ડો નિટ્ઠિતો.

૬. રાજકણ્ડો

૧૧૨.એકયામં સયે રાજા,
દ્વિયામઞ્એવ પણ્ડિતો;
ઘરાવાસો તિયામંવ,
ચતુયામં તુ યાચકો.

૧૧૩.ધનવા સુતવા રાજા,
નદી વેજ્જો ચિમેપઞ્ચ;
યત્થ દેસે ન વિજ્જન્તિ,
ન તત્થ દિવસં વસે.

૧૧૪.યસ્મિં પદેસે ન માનો,
ન પેમં નચ બન્ધવા;
નચ વિજ્જાગમો કોચિ,
ન તત્થ દિવસં વસે.

૧૧૫.અપુત્તકં ઘરં સુઞ્ઞં,
રઠ્ઠં સુઞ્ઞં અરાજકં;
અ સિપ્પસ્સ મુખં સુઞ્ઞં,
સબ્બ સુઞ્ઞં દલિદ્દકા.

૧૧૬.ધનમિચ્છેય્ય વાણિજ્જો,
વિજ્જમિચ્છે ભજેસુતં;
પુત્તમિચ્છે તરુણિત્થિં,
રાજામચ્ચં વસં ગમે.

૧૧૭.નઠ્ઠોયતિ અસન્તુઠ્ઠો,
સન્તુઠ્ઠો ચ મહીપતિ;
લજ્જા ચ ગણિકા નઠ્ઠા,
નિલ્લજ્જા કુલધીતિકા.

૧૧૮.પક્ખીનં બલમાકાસો,
મચ્છાનમુદકં બલં;
દુબ્બલસ્સ બલં રાજા,
કુમારાનં રુદં બલં.

૧૧૯.ખમા જાગરિયુટ્ઠાનં,
સંવિભાગો દયિક્ખણા;
નાયકસ્સ ગુણા એતે,
ઇચ્છિતબ્બા સતં ગુણા.

૧૨૦.સકિં વદન્તિ રાજાનો,
સકિં સમણબ્રાહ્મણા;
સકિં સપ્પુરિસા લોકે,
એસ ધમ્મો સનન્તનો.

૧૨૧.અલસો ગિહી કામભોગી ન સાધુ,
અસઞ્ઞતો પબ્બજિતો ન સાધુ;
રાજા અનિસમ્મકારી ન સાધુ,
પણ્ડિતો કોધનો તંપિ ન સાધુ.

૧૨૨.બહવો યત્થ નેત્તારો,
સબ્બે પણ્ડિતમાનિનો;
સબ્બે મહત્તમિચ્છન્તિ,
તેસં કમ્મં વિનસ્સતિ.

૧૨૩.આયં ખયં સયં જઞ્ઞા,
રાજા સયં કતાકતં;
નિગ્ગહે નિગ્ગહેતબ્બં,
પગ્ગહે પગ્ગહારહં.

૧૨૪.પિટ્ઠિતોક્કં નિસેવેય્ય,
કુચ્છિનાવ હુતાસનં;
સામિકં સબ્બભાગેન,
પરલોકં અમોહવા.

૧૨૫.અગ્ગિ આપો ઇત્થિમૂળ્હો,
સપ્પો રાજ-કુલાનિચ;
અપયન્તેન ગન્તબ્બા,
અચ્ચેક-પાણહારકા.

૧૨૬.પદુટ્ઠ-ભરિય-સંવાસો,
પદુટ્ઠ ચિત્ત દાસકો;
સ-સપ્પે ચ ઘરે વાસો,

મચ્ચુ એવ ન સંસયો.

૧૨૭મૂળ્હ સિસ્સો પદેસેન,
કુનારી ભરણેન ચ;
અસતા સમ્પયોગેન,
પણ્ડિતોપ્પવસીદતિ.

૧૨૮માતા પુત્તકરં પાપં,
સિસ્સપાપં ગુરુકતા;
રાજા રઠકરં પાપં,
રાજપાપં પુરોહિતો.

૧૨૯અકોધેન જિને કોધં,
અસાધું સાધુના જિને;
જિને મચ્છરિં દાનેન,
સચ્ચેનાલીકવાદિનં;

૧૩૦અદન્તં દમનં દાનં,
દાનં સબ્બત્થ સાધકં;
દાનેન પિય વાચાય,
ઉન્નમન્તિ નમન્તિ ચ;

૧૩૧દાનં સિનેહભેસજ્જં,
મચ્છેરં દોસનોસધં;
દાનં યસસ્સી ભેસજ્જં,
મચ્છેરં કપણોસધં.

૧૩૨બહૂનમપ્પસારાનં,
સામગ્ગિયા જયં જયે;
તિણેહિ વત્તતે યોત્તં,
તેન નાગોપિ બજ્ઝતે.

૧૩૩સહાયો અસમત્થોપિ,
તેજસા કિંકરિસ્સતિ;
નિવાતે જલિતો અગ્ગિ,
સયમે વૂપસમ્પતિ.

૧૩૪ન રઞ્ઞા સમકં ભુઞ્જે,

કામભોગં કુદાચનં;
આકપ્પં રસ ભુત્તિંવા,
માલા ગન્ધ વિલેપનં;
વત્થં સબ્બઅલઙ્કારં,
ન રઞ્ઞા સદિસં કરે.

૧૩૫ન મે રાજા સખા હોતિ,
ન રાજા હોતિ મેથુનો;
એસો સામિકો મય્હન્તિ,
ચિત્તે નિટ્ઠં સુથાપયે.

૧૩૬નાતિદૂરે ભજે રઞ્ઞો,
નાચ્ચાસન્નોપવાતકે;
ઉજુકે નાતિનિન્ને ચ,
ન ભજે ઉચ્ચમાસને.
છદોસે વજ્જે સેવકો,
તિટ્ઠે અગ્ગિંવ સંયતો.

૧૩૭ગુણી સબ્બઞ્ઞુ તુલ્યોપિ,
નસોભતિ અનિસ્સયો;
અનગ્ઘમોપિ મણિસેટ્ઠો,
હેમં નિસ્સાય સોભતિ.

રાજકણ્ડો નિટ્ઠિતો.

૭. પકિણ્ણકકણ્ડો

૧૩૮ઇત્થિમિસ્સે કુતોસીલં,
મંસ ભક્ખે કુતોદયા;
સુરા પાને કુતોસચ્ચં,
મહાલોભે કુતોહિરી;
મહાતન્દે કુતોસિપ્પં,
મહા કોધે કુતોધનં.

૧૩૯સુરા યોગો વિકાલો ચ,
સમજ્જ ચરણાલસં;
ખિડ્ડાધુત્તો પાપમિત્તો,
ભોગનાસમુખા ઇમે.

૧૪૦દિવા નાદિક્ખા વત્તબ્બં,
રત્તો નાવચનેન ચ;
સઞ્ચરેય્ય ભયા ભીતો,
વને વનચરી યથા.

૧૪૧જીવન્તાપિ મતાપઞ્ચ,
બ્યાસેન પરિકિત્તિતા;
દુક્ખિતો બ્યાધિતોમૂળ્હો,
ઇણવા નિત્યસેવકો.

૧૪૨અનાગતં ભયં દિસ્વા,
દૂરતો પરિવજ્જયે;
આગતઞ્ચ ભયં દિસ્વા,
અ ભીતો હોતિ પણ્ડિતો.

૧૪૩નિદ્દાલુકો પમત્તોચ,
સુખત્તો રોગવાલસો;
મહિચ્છો કમ્મારામોચ,
સત્તે તે સત્થવજ્જિતા.

૧૪૪દુગ્ગતં ગચ્છ હે લાભ,
લાભી લાભેન પૂરતિ;
થલે પવસ્સ પજ્જુન્ન,

સિન્ધુ આપેન પૂરતિ;
નત્થિદં કમ્મપ્પધાનકં.

૧૪૫ન હિ કોચિ કતે કિચ્ચે,
કત્તારં સમુપેક્ખતે;
તસ્મા સબ્બાનિ કિચ્ચાનિ,
સાવ સેસેન કારયે.

૧૪૬તૂલં સલ્લહુકં લોકે,
તતો ચાપલ્લ-જાતિકો;
તતો વુદ્ધ મનોવાદો,
પમત્તો બુદ્ધસાસને.

૧૪૭પાસાણછત્તં ગરુકં,
તતો દેવાનચિક્ખણં;
તતો વુદ્ધાનમોવાદો,
તતો બુદ્ધસ્સ સાસનં.

૧૪૮કાયસ્સ દક્ખિણ હત્થો,
દોસો એત્થ કનિટ્ઠકો;
કણ્ણ ધાનાન-મક્ખીનં,
વામો તુ પાદ-પાસકો.

૧૪૯તમ્બૂલસ્સ મજ્ઝ પત્તે,
કુવેરો રક્ખતી સદા;
મૂલમ્હિ રક્ખતિ યક્ખો,
અગ્ગમ્હિ કાલકણ્ણિકા;
તાનિ ભુઞ્જેય્ય છિન્દિત્વા,
સિરી એવં પવડ્ઢતિ.

૧૫૦સમ્પુણ્ણરક્ખો બ્રહ્માવ,
અચ્ચુરક્ખો ચ બિસ્સણો;
તસ્મા હિ તે પૂજયન્તુ,
સદા માનેન્તિ તં નરં.

૧૫૧ગોણા હિ સબ્બગિહીનં,
પોસકા ભોગદાયકા;
તસ્મા હિ માતા પિતૂવ,

માનયે સક્કરેય્ય ચ.

૧૫૨.યેચ ખાદન્તિ ગોમંસં,
માતુ મંસંવ ખાદરે;
મતેસુ તેસુ ગિજ્ઝાનં,
દદે સોતે ચ વાહયે.

૧૫૩.ગુરુસિદ્ધો સિપ્પારમ્ભો,
રવિ સોક્રા ચ મજ્ઝિમો;
ન સિપ્પો બુદ્ધચન્દરો,
સોરી અઙ્ગાચ મરણં.

૧૫૪.અટ્ઠમિયં ગુરું હન્તિ,
સિસ્સં હન્તિ ચતુદ્દસિં;
સિપ્પં હન્તિ દસ સિપ્પં,
માતાપિતા ચ પુણ્ણમિં.

૧૫૫.નાળિકં સત્ત નભુઞ્જે,
ન લાબું નવમં તથા;
દ્વાદસ પ્રિઞ્જંત્રિમિનં,
ભુઞ્જે સિપ્પં વિનસ્સતિ.

૧૫૬.એકં ચજે કુલઅત્થં,
ગામસ્સત્થં કુવં ચજે;
ગામ ચજે જનપદત્થં,
અત્તત્થં પથવિં ચજે.

૧૫૭.દેસં ઓસ્સજ્જ ગચ્છન્તિ,
સીહો સપ્પુરિસો ગજો;
તત્થેવ નિધનં યન્તિ,
કાકો કાપુરિસો મિગો.

૧૫૮.યમ્હિ પદેસે ન માનો,
ન પેમં ન ચ બન્ધવા;
ન ચ વિજ્જાગાહો કોચિ,
ન તત્થ વસનં કરે.

૧૫૯.ચરત્યેકેન પાદેન,

તિફત્યેકેન પણ્ડિતો;
અ નિસમ્મ પરં ઠાનં,
ન પુબ્બમાલયં જહે.

૧૬૦ધન ધઞ્ઞ પયોગેસુ,
તથા વિજ્જાગમેસુ ચ;
દૂતેસુ અપચારેસુ,
ચજ્જા લજ્જા તદા ભવે.

૧૬૧દ્વિ ગુણો થીનમાહારો,
બુદ્ધિચાપિ ચતુગ્ગુણો;
છગ્ગુણો હોતિ વાયામો,
કામોત્વઠ-ગુણો ભવે.

૧૬૨પબ્બે પબ્બે કમેનુચ્છુ,
વિસેસરસવાગ્ગતો;
તથા સુમેત્તિકો સાધુ,
વિપરીતોવ દુજ્જનો.

૧૬૩કસ્સકો વાણિજો મચ્ચો,
સમણો સુત સીલવા;
તેસુ વિપુલ જાતેસુ,
રઠમ્પિ વિપુલં સિયા.

૧૬૪અસજ્ઝાય મલા મન્તા,
અનુટ્ઠાન મલા ઘરા;
મલં વણ્ણસ્સ કોસજ્જં,
પમાદો રક્ખતો મલં.

૧૬૫હીનાનં ગચ્છતે વિત્તં,
વીરાનં સન્તકત્તનં;
વદન્તિ ચ હીના જના,
પુબ્બ-કમ્મપ્પધાનકા.

૧૬૬ન વદન્તિ ચેવંધીરા,
વાયમિંસુ સબ્બકમ્મે;
ન ચે સિજ્ઝતિ તં કમ્મં,
અ-ફલં એવ કો દોસો.

૧૬૭નીચં કુલં નિપઞ્ઞં વા,
નિરૂપં નિબલં સમં;
ઇમં કાલં છુત્તકાલં,
ધનમેવ વિસેસકં.

પકિણ્ણકકણ્ડો નિટ્ઠિતો.

પણ્ડિતો સુજનો કણ્ડો,
દુજ્જનો મિત્ત-ઇત્થિ ચ;
રાજા પકિણ્ણકો ચાતિ,
સત્ત-કણ્ડ-વિભૂસિતં.

વિસુદ્ધા ચાર-થેરેન,
વિસુદ્ધારામ-વાસિના;
સબ્બ-કુલાનમત્થાય,
વિસોધિતં પથક્ખયે.